

Козубцов І.М.

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу –
викладач кафедри військово-гуманітарних дисциплін
Військового інституту телекомунікацій і інформатизації імені Героїв Крут
kozubtsov@gmail.com

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА КАФЕДРИ ВІЙСЬКОВО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ВІЙНИ

Постановка проблеми. З початком повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України, вищим військово-політичним керівництвом держави було вперше прийнято рішення на прискорену підготовку офіцерів у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) України. Вирішення цього завдання потребувало перехід на скорочені навчальні програми, а від науково-педагогічних працівників (НПП), з числа офіцерів, неймовірного професіоналізму та майстерності. Нажаль сформований колектив НПП ВВНЗ внаслідок низького професіоналізму та майстерності, як виявився, не спроможними діяти в умовах підвищеного стресового шоку. Враховуючи, що одним з найважливіших завдань сучасної освіти є підвищення професіоналізму та майстерності НПП, окремим розпорядженням Командувачем військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України, з цією метою були відправлені одиничні викладачі кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій і інформатизації імені Героїв Крут в наукову експедицію до району проведення воєнних (бойових) дій (проведення заходів) для забезпечення здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування повномасштабної збройної військової агресії Російської Федерації.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій.

Освіта – головна інвестиція в розвиток людського капіталу сектору безпеки і оборони України [1], а отже кадровий потенціал Збройних сил і якість вищої військової освіти проявляється як важливий фактор після аналізу понять та систему їх зв'язків [2].

У роботі [3] розглядаються проблеми розвитку професійної компетентності викладача в сучасних реаліях, зумовлених викликами, що постали перед Україною та її Збройними Силами у зв'язку із збройним конфліктом на сході нашої держави.

Формулювання мети роботи (постановка завдання). Апробація персоніфікованого досвіду розвитку професійної майстерності викладачем кафедри військово-гуманітарних дисциплін в умовах соціокультурної реальності війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. До інноваційних моделей підвищення кваліфікації (професіоналізму та майстерності) НПП можна віднести персоніфіковану [4]. Сучасна модель системи підготовки і підвищення

кваліфікації (професіоналізму та майстерності) НПП повинна будуватися з урахуванням ключового завдання – гнучкості і різноманітності форм проведення, що дозволяє ефективно використовувати досвід і потенціал інноваційних шкіл, кращих педагогів і науковців в системі підвищення кваліфікації. Внаслідок специфічної особливості ВВНЗ підвищення кваліфікації (професіоналізму та майстерності) окремих категорій НПП з числа офіцерів неможливо забезпечити ніяк он-лайн, окрім безпосереднього участі з молодими офіцерами-випускниками у районі ведення воєнних (бойових) дій (проведення заходів) для забезпечення здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування повномасштабної збройної військової агресії Російської Федерації.

У середньому 30% молодих офіцерів мають недоліки у підготовці до командно-штабної (організаторської, менеджерської) діяльності, 32% – до інженерно-експлуатаційної та 38% – до виховної роботи.

Посадові обов'язки виконують успішно в середньому 68% випускників, задовільно – 19% та слабо – 12%, незадовільно – менше 1%.

Через недостатні уміння та навички у керівництві частинами та підрозділами в бою, і особливо у мирний час, в організації, експлуатації озброєння та військової техніки, підтримці військової дисципліни, наведенні статутного порядку процес становлення таких офіцерів розтягується на значний період, що негативно впливає на бойову готовність військ, завдає шкоди справі навчання та виховання особового складу.

З практичного досвіду встановлено, що лише перебування поруч пліч о пліч з офіцерами-випускниками можна побачити плід роботи кафедри військово-гуманітарних дисциплін і констатувати психологічну неготовність їх сміливість до професійної діяльності в умовах бойових дій та ризику для життя, і як виявились не обізнані у військовому менеджменті. Тільки так можна викладачеві кафедри військово-гуманітарних дисциплін переосмислити власні професійні помили і недоліки (прогалини) у майстерності і сформулювати обрис майбутнього зростання.

За результатами аналізу сформовано сучасні вимоги до офіцерів Збройних Сил України в уявленні та наяву очима окопного солдата. Якщо узагальнити основні вимоги до сучасного офіцера на кожному етапі його навчання, випускник ВВНЗ повинен мати наступні якості:

кваліфікованого військового спеціаліста;

вмілого керівника (топ-менеджера) підрозділу, організатора всіх видів військової діяльності;

кваліфікованого військового педагога, що вміє навчати та виховувати підлеглий особовий склад.

Підготовка офіцерів протягом усього періоду їх навчання у ВВНЗ спрямована насамперед на формування у них високого професіоналізму, що є основою для успішного виконання ними своїх службових обов'язків як у мирний час, так і в умовах бойової обстановки. При цьому під професіоналізмом офіцера розуміємо його готовність здійснювати діяльність за певною військовою спеціальністю (групою спеціальностей) з високою якістю, а також його здатність

навчати та виховувати підлеглих

Окремим питанням що вивчався підвищення професіоналізму та майстерності НПП застосування комплексу заходів з подолання стресу. Експериментально встановлено, що подолати стресу та запобігти в учасників бойових дій прояву негативних ускладнень від астено-невротичного синдрому.

Результати аналізу експериментального застосування комплексу заходів з протидії стресу включає: активну життєву позицію (ставлення) до наукової та науково-педагогічної діяльності; фізичні вправи (навантаження); заняття улюбленими спортивними вправами; приймання водних процедур; організація власного дозвілля; телефонні (відео) розмови з рідними та друзями та стрес стійка підготовка.

Висновки з даного дослідження. Розвиток у НПП професіоналізму та майстерності повинна будуватися на засадах гнучкості, застосуванням різних форм, а за профілем військово-професійних дисциплін унеможливлено безпосередньої участі з молодими офіцерами-випускниками у районі ведення воєнних (бойових) дій (проведення заходів).

Література

1. Пунда Ю. Освіта – головна інвестиція в розвиток людського капіталу сектору безпеки і оборони України. *Наука і оборона*. 2018. №1. С. 34 – 40.

2. Заболотний О., Зельницький А., Оліферук В., Шабатіна Н. Кадровий потенціал збройних сил і якість вищої військової освіти: аналіз понять та система зв'язків. Збірник наукових праць «*Військова освіта*». 2018. № 2 (38). С. 92 – 103.

3. Зельницький А. М., Заболотний О. А. Викладач вищого військового навчального закладу в сучасних умовах: розвиток професійної компетентності – нові виклики. Збірник наукових праць «*Військова освіта*». 2016. № 2 (34). С. 83 – 92

4. Саєнко О. Г., Шаціло П. В., Таршилова Л. С., Козубцова Л. М., Козубцов І. М. Персоніфікована модель прийняття рішень щодо підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників Збройних Сил України. Міжнародна науково-практична конференція «*Застосування інформаційних технологій у підготовці та діяльності сил охорони правопорядку*» / Збірник тез доповідей (Харків, 15 березня 2022 р.). Харків. 2022. С. 20 – 21.

Колодійчук О. Я.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри змісту і методик
навчальних предметів ТОКІПО
oleh71kolod@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ЗМІШАНОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У 2022/2023 навчальному році за рекомендацією МОН України, освітній процес в ЗЗСО здійснюється заочною, дистанційною або змішаною формами, остання поєднує роботу очно і дистанційно [2, с. 6].

Вибір форми навчання здобувачів освіти залежить від різних чинників: рівня безпечності освітнього середовища, вибору учнів і їхніх батьків, кількості місць в укритті тощо.

У Тернопільській області у 314 закладах загальної середньої освіти